

ZAPOSLENI ODHAJAJO V INDUSTRIJO

Trgovci že iščejo delavce v tujini

Slovensko javnost je razvnela novela zakona o trgovini, ki jo je v državni zbor prinesel poslanec Andrej Čuš. Z njo predlaga, naj bo večina trgovin ob nedeljah in praznikih zaprta, a tudi izjeme. Preverili smo, kaj o noveli menijo v **sindikatu** delavcev trgovine. Pogovarjali smo se z generalnim sekretarjem Ladislavom Rožičem.

Ali pričakujete, da bo državni zbor v prihodnjih mesecih glasoval za novo zakon o trgovini, ki na splošno prepoveduje nedeljsko delo v trgovini, dopušča pa več izjem?

Marsikdo se sprašuje, zakaj se je pojavila ravno v predvolilnem obdobju.

Ne vem, zakaj se je ta novela pojavila ravno v tem času. Predvideva takšne in drugačne izjeme, nas niso vprašali za mnenje. Ne bomo pa ji nasprotovali. Težko je predvideti, kaj se bo z njo dogajalo med obravnavo v državnem zboru, z dopolnili jo je mogoče zelo spremeniti. Menim, da bi se morali o delovnem času dogovarjati **sindikati** in delodajalci. Letos poleti smo v **sindikatu** zaposlenih v trgovini od članstva dobivali ogromno pozivov, naj ukrepamo. Zahtevali so, naj znova organiziramo referendum ali drugače dosežemo prepoved nedeljskega dela, da si bodo lahko odpočili. Julija smo trgovinsko zbornico, ki je naš socialni partner, obvestili, da bomo začeli določene postopke, če se ne pogovorimo o obremenitvah in izgorelosti zaposlenih. V začetku septembra smo se sestali z drugimi **sindikati** na področju trgovine. Potem smo objavili obsežen seznam naših zahtev, v začetku oktobra pa se je pojavila novela zakona o trgovini. Bili smo presenečeni, ampak to je pač politika.

Katere spremembe zahtevate **sindikati, o čem se pogovarjate s trgovinsko zbornico?**

Zahtevamo, da se v trgovini omeji nedeljsko delo in prepove delo na praznike, kakor predvideva zakon o praznikih, ki določa dela proste dneve. V trgovinski zbornici ugovarjajo, češ da morajo delati tudi gasilci, policisti, reševalci ... To ni prava primerjava, navajajo poklice, ki rešujejo življenja. Nihče ne bo umrl, če v nedeljo ne bo mogel kupiti hladilnika. Zahtevamo tudi, da se natančno določi, kdaj sme delavec delati po neenakomerno razporejenem delovnem času. Ta bi moral biti izjema, a delodajalci v trgovini zaposlene vse leto silijo v neenakomerno porazdelitev delovnega časa, ker je ljudi premalo. To pomeni, da na dan delajo po 13 ur, potem morajo imeti 11 ur počitka, kar zakon dopušča. To sme trajati 14 dni, potem morajo imeti dan počitka. Problem je, da tako delajo vse leto, nekateri delodajalci to možnost izkoriščajo do onemo-

glosti. Delavci bi morali vnaprej vedeti, kako bodo delali v izmenah, kakšen bo raspored, kdaj bodo delali dopoldne in kdaj popoldne, da si lahko organizirajo življenje z družino. V trgovini je veliko mladih staršev.

V povezavi z novelo so se takoj pojavila ugibanja, ali bo zaposlenih preveč, če ne bo nedeljskega in prazničnega dela. Neuradno pa je mogoče slišati tudi, da imajo velike trgovske verige, ki obvladujejo slovenski trg, v resnici interes, da bi trgovine ob nedeljah zaprli, ker je nedeljsko delo precej dražje od rednega. Ali je to res?

Konkurenca med trgovskimi družbami je neusmiljena, z vsemi sredstvi se borijo za tržne deleže. Velike skupine menedžmenta se ukvarjajo le s tržnimi deleži. V statistični skupini trgovina, vzdrževanje in prodaja motornih vozil so za zaposlene najslabše razmere v trgovini na drobno z živili, na kratko v skupini G 47. V veleprodaji oziroma prodaji motornih vozil so razmere drugačne. Avtoserviser ali klepar praviloma ne bo delal za manj kot tisoč evrov. V času gospodarske in finančne krize od leta 2008 do leta 2015 se je število zaposlenih v dejavnosti trgovine zmanjšalo za skoraj 13.100 – s 108.260 v letu 2008 na 95.193 v letu 2014. Po naših podatkih v trgovini na drobno manjka od 4000 do 4500 zaposlenih. Tudi če bi večji del poslovalnic ob nedeljah in praznikih zaprli, delavcev torej ne bi bilo preveč. V zadnjih letih so se kljub manjšemu številu zaposlenih zelo povečale prodajne površine, odpiralni časi so se podaljšali, vidimo, da se nenehno pojavljajo novi trgovski centri. Nekatero trgovine so redno odprte tudi do desetih zvečer, uvajajo nočno nakupovanje. Trgovci zdaj iščejo ljudi po Bosni, Romuniji, posebno za delo v skladiščih. Prek agencij pripeljejo mlade fante, zaposlijo jih za nedoločen čas, vendar zgolj z delovnim dovoljenjem. Težko si je predstavljati, kako trdo delajo. Normo imajo določeno tako rekoč na sekundo, če je ne dosežejo, jih odpustijo, če naredijo napako, jih kaznujejo denarno. V sedmih minutah morajo preložiti po 40 zabojev banan po 20 kilogramov. Čeprav so to mladi fantje, se po koncu izmene tresejo od izčrpanosti.

Alli zaposleni v trgovini kdaj stavkajo, takšnih novic že dolgo nismo slišali?

Ne, prodajalci ne. Moram reči, da so največje

težave v skladiščih, kjer včasih res ustavijo delo. Če se to zgodi, se podre vsa trgovčeva veriga. Skladišča delajo tudi ponoči, takrat nalagajo tovornjake, po vsej državi poteka dostava – če se ustavi skladišče, ni blaga v trgovinah. V skladiščih smo že imeli stavke. Delavci so nezadovoljni s plačami, s pogoji dela, zagrozijo, da bodo stavkali, potem pa se nekako dogovorimo z delodajalci, da se to ne zgodi.

Za koliko denarja na mesec dela slovenski prodajalec v trgovini na drobno?

Izhodiščna bruto plača za prodajalca je 609 evrov, to je osnova, ki v neto znesku pomeni za 442 evrov neto. To je izhodišče, za katero podpisujejo pogodbo o zaposlitvi, nato pa imajo neke dodatke, s katerimi pririnejo do minimalne plače. Večina zaposlenih v trgovini dela za plačo, ki je le malo nad minimalno. Več kot 50 odstotkov prejema do 900 evrov bruto oziroma 632 evrov neto, kar je kakšen cent nad tveganjem revščine, so torej na plačnem dnu. V trgovini na drobno je povprečna mesečna bruto plača julija letos znašala okoli 1235,24 evra, povprečna plača v dejavnosti trgovina pa 1450,55 evra in na ravni države 1593,10 evra. Za redno uro dobijo zaposleni 3,5 evra bruto, za naduro 4,5 evra, torej toliko, kot je najnižje bruto plačilo za študenta. Po kolektivni pogodbi za dejavnost trgovine pripada zaposlenim dodatnih 100 odstotkov urne postavke za praznično delo, za pet praznikov, recimo za 1. november, pa 200 odstotkov. Nadure jim delodajalci plačajo, a ne štejejo v osnovo za izračun pokojnine. Zaposleni v trgovini bežijo drugam, v industrijo, tudi če plače niso veliko višje, a ne delajo ob nedeljah in niso v službi po 13 ur na dan. Na zborih delavcev me sprašujejo, kako je najlažje dati odpoved z najkrajšim odpovednim rokom, da bi lahko čim prej šli drugam.

Slovenska javnost je leta 2003 na referendumu izrazila voljo, naj zaposleni v trgovini ob

nedeljah počivajo. No, te volje zakonodajalci niso dolgo spoštovali. Mislite, da bi volivci tudi danes stopili na stran zaposlenih, če bi jih znova povabili na referendum?

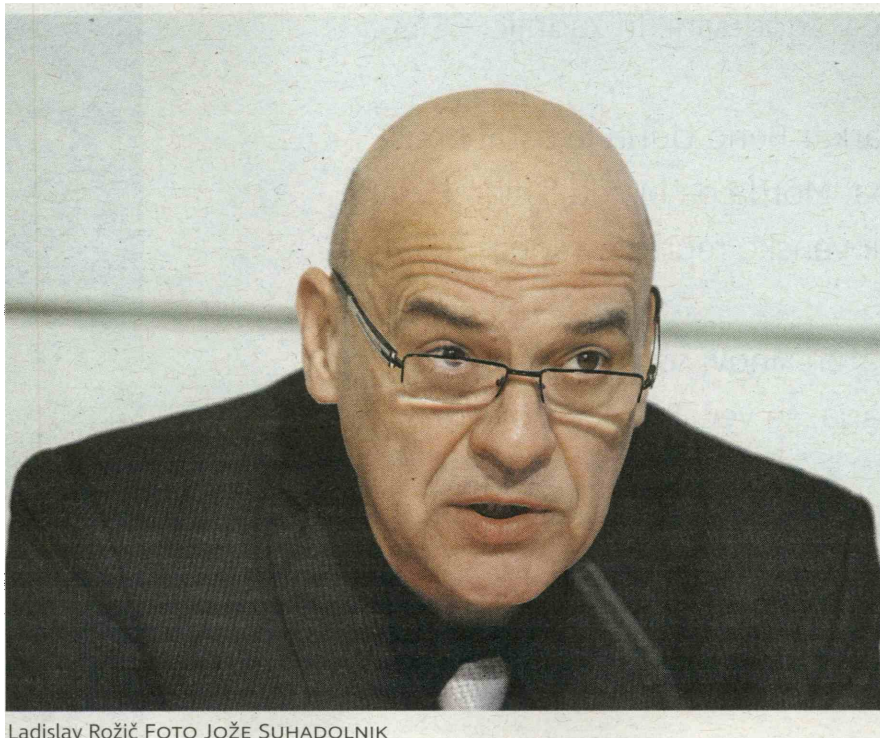
Res je, javnost je takrat politiki naložila, naj bodo trgovine ob nedeljah zaprte. Decembra 2003 je državni zbor sprejel zakon, po katerem so trgovine ob nedeljah res zaprli. Tako je ostalo nekaj časa, potem pa se je vse izjalovilo in politika je zakon umaknila. Navsezadnje so se morali socialni partnerji dogovoriti med sabo, kako naprej. Dogovarjali so se tri leta in sklenili, da lahko delavci v trgovini delajo 26 nedelj na leto. Ostale so še nekatere druge omejitve. Verjamem, da bi javnost tudi danes na referendumu odločila v korist zaposlenih, še z večjo podporo. V trgovini dela približno 100 tisoč ljudi, upoštevati je treba tudi njihove družinske člane, upokojene trgovce ... Mislim, da je v trgovini izkoriščanje res izjemno, če mora delavec delati za 2,73 evra neto plačila na uro.

V Italiji so bile trgovine včasih zaprte ob ponedeljkih, ker so prodajalci delali konec tedna, v Avstriji so se zaprle najpozneje v soboto po 12. uri. Ampak tudi tam ni več tako ...

V sedmih evropskih državah morajo biti trgovine ob nedeljah zaprte razen izjem drugje, so odprte. Avstrija ima enotno regulativo, Italija jo je prepustila deželnim vladam, tako da ob meji velja drugačen režim kot v notranjosti države. Tam je Ikea ob nedeljah zaprta, na meji pa odprta. Za slovenske kupce! Na Hrvaškem poskušajo sindikati skupaj s Cerkvijo doseči, da bi trgovine ob nedeljah zaprli.

K. F.

Tudi če bi večji del trgovin ob nedeljah in praznikih zaprli, delavcev ne bi bilo preveč.

Ladislav Rožič FOTO JOŽE SUHADOLNIK